

VERENIGING
Vrienden
van
Sonsbeek

Infobulletin Parken Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem

Zomer 2003, jaargang 15, nummer 2

Fanmail

From: Herman Hofman
To: info@parksonsbeek.nl
Sent: Monday, March 24,
2003 12:01 PM
Subject: Amorsrond

Beste Carel,
Compliment voor laatste nummer van het infobulletin Vrienden van Sonsbeek. Ziet er perfect uit en veel info. Jammer dat je er mee gaat stoppen; hopelijk is er weer iemand die dit niveau volhoudt. Het was goed iets te melden over de kunstenaar van het kunstwerk op Amorsrond. Ik vul dit nog aan met de informatie dat dit werk (tegen kostprijs!) is vervaardigd door het voormalige Arnhemse (en nu in Huissen gevestigde) Natuursteenbedrijf Grillo. De heer Grillo is een op en top Arnhemmer met hart voor zijn stad. Ik kende hem uit de periode van Arnhem 750 in 1983 toen hij enkele door zijn bedrijf vervaardigde grenspalen aan Arnhem aanbood. Ook in 1999 reageerde hij op mijn verzoek voor Sonsbeek direct positief. Naast zijn inbreng voor Amorsrond maakte hij een hardstenen bank in het pad onder de grote waterval en schonk dat aan de Stichting Sonsbeek 100 Jaar Stadspark. Mooi gebaar nietwaar?
Het werk op Amorsrond is tijdens een fietstocht met sponsors gezamenlijk onthuld door Adri Verhoeven, de heer Grillo en ondergetekende. Ik wandel er met mijn hondjes graag heen.

Groet, Herman

De Vereniging Vrienden van Sonsbeek wil een klankbord zijn voor de bezoekers van de monumentale parken en voor de eigenaar van de parken, de Gemeente Arnhem.

Het doel van de Vereniging is in woord en daad mee te werken aan de instandhouding en verfraaiing van de parken Sonsbeek, Zypendaal en Gulden Bodem.

De Vereniging Vrienden van Sonsbeek ondersteunt het Bezoekerscentrum De Watermolen financieel met een vaste bijdrage per lid.

De contributie per lid bedraagt per jaar:
voor particulieren: € 12,50
voor verenigingen: € 35,-
voor bedrijven: € 50,-
Bankrekeningnummer:
ABN-AMRO 40 63 33 505.
t.n.v Vrienden van Sonsbeek

Bestuur Vereniging Vrienden van Sonsbeek:

Hendrik Broekhuizen,
voorzitter, tel. 442 62 12;
Luuk Broer,
secretaris, tel. 442 49 56;
Kees Hoogendijk,
penningmeester, tel. 445 84 08;
Loes Prakke,
ledenadm/promotie, tel. 443 34 95;
Tjada van den Eelaart-de Sitter,
lid, tel. 445 50 98;

Adviseurs:

Jeroen Voskuilen, namens De Watermolen;
Jeroen Glissenaar, namens Stadsbeheer
Gem. Arnhem;
Joop Morsink.

Kopij voor het herfstnummer

Het herfstnummer verschijnt 18 september 2003.

Uiterste datum inleveren kopij: vrijdag 22 augustus 2003.

Ook foto's en ander beeldmateriaal zijn welkom. U kunt uw bijdrage sturen naar:

Redactie Infobulletin, Zypendaalseweg 24a, 6814CL, Arnhem,
Telefoon: 026 445 06 60, email: info@parksonsbeek.nl

Oproep

Wie komt de redactie versterken? Wij zoeken een vrijwilliger die de hoofd/eindredactie van het Infobulletin en de contacten met vormgever en drukker op zich wil nemen.

Aarzel niet en bel, telefoon: 442 49 56.

De Stichting Bezoekerscentrum

De Watermolen wil bezoekers bewust maken van de mooie groene kanten van Arnhem en antwoord geven op de vele vragen over de vele parken van de Gelderse hoofdstad. Dit gebeurt door het organiseren van tentoonstellingen, excursies en evenementen. De Watermolen is ook informatiecentrum voor de parken Sonsbeek, Zypendaal en Gulden Bodem en een goed startpunt bij een bezoek aan de parken.
Website: www.dewatermolen.nl

Bestuur Stichting Bezoekerscentrum De Watermolen

Jan Vierdag, voorzitter, tel. 443 72 79
Bart Beukema, secretaris en vice-voorzitter
Marijke de Bruïne, penningmeester
José Zijlker, lid
Jaap Nieuwenhuis, lid

Secretariaat/ledenadministratie:

Vereniging Vrienden van Sonsbeek
per adres Bezoekerscentrum De Watermolen,
Zypendaalseweg 24a, 6814CL Arnhem,
Telefoon: 026 445 06 60,
Email: info@parksonsbeek.nl
Website: www.parksonsbeek.nl

Anna van de Waterval

In de rubriek "Terug naar Sonsbeek" zijn we in het vorige nummer van het Infobulletin begonnen met herinneringen van leden en lezers aan de Arnhemse parken. We hebben van diverse kanten teksten en foto's van herinneringen toegestuurd gekregen waaruit we in dit en de komende nummers fragmenten willen afdrukken. We geven voorrang aan de herinneringen aan Anna Fels. Toenmalige parkbezoekers die nu 60 jaar of ouder zijn moeten haar gezien hebben. Tot 40 jaar geleden zat "Anna van de Waterval" dagelijks op haar vaste plek in Sonsbeek. Ze moet daar duizenden ansichten verkocht hebben.

Op bijgaande foto uit 1958 ziet u Anna Fels (1885-1967). Zij was toen 73 jaar oud en al 50 jaar actief als verkoopster van ansichtkaarten bij de Grote Waterval in Sonsbeek. "Anna van de Waterval" werd ze genoemd. Mevrouw Van Ooijen uit Huissen, een kleindochter van Anna Fels, zag in de Zondagkrant de aankondiging van een ansichtkaarten tentoonstelling in De Watermolen. Mevrouw Van Ooijen vertelde half mei een en ander over haar grootmoeder aan enkele medewerkers van De Watermolen. Ze had de bijgaande foto en een krantenknipsel uit 1958 meegenomen.

Anna Fels moet al in 1908 begonnen zijn met het verkopen van wat toen goed in Nederlands prentbriefkaarten heette. Ze kwam met haar kinderen uit Limburg

en ging bij haar vader in Arnhem wonen. Jarenlang heeft ze als alleenstaande moeder met kaartenverkoop in Sonsbeek voor een deel in haar levensonderhoud voorzien. Ze verkocht ansichtkaarten van Sonsbeek zoals van de Waterval, de Belvedere, de Witte Villa, de Theepit, de Grote Vijver, de Boerderij, De Fonteinvijver en van bekende plekken in de stad. Zowel losse kaarten als series kaarten aan elkaar. Desgevraagd met postzegel.

Als in het voorjaar de toeristenstroom op gang kwam nam ze haar plaats naast de Grote Waterval in. Ze had van de Gemeente als enige een vergunning gekregen voor het verkopen van prentbriefkaarten op die plek. Ze kwam 's ochtends om 10 uur met de bus uit Klarendal. Ze haalde haar wagentje en koffers met koopwaar uit de Theepit en installeerde zich op een paar tapijtjes op een grote steen naast de waterval. De omzet kwam van de toeristen die met busladingen tegelijk Sonsbeek en de waterval aandeden. Kleindochter mevrouw Van Ooijen bracht in de jaren vijftig als tiener uit school haar grootmoeder elke dag koffie. Ze ging ook op de uitkijk staan naar toeristenbussen. Tegen acht uur 's avonds brak Anna op, leverde haar karretje af bij de Theepit en nam de bus terug naar huis.

Anna Fels, foto uit 1958

De lotgevallen van de laatste bewoners van kasteel Zypendaal

Deel 2: het sprookjeshuwelijk - de eerste 25 jaar

Schrijversprofiel
drs. Willem Hendrik Tiemens

Het Infobulletin heeft een vaste plaats ingeruimd voor de familiegeschiedenis van de laatste bewoners van kasteel Zypendaal: Gravin Alwina Brantsen van de Zijp, Graf von der Goltz en hun gezin.

Dit is deel 2 van een serie van 4 die in achtereenvolgende nummers verschijnen.

De geschiedenis is gereconstrueerd door drs. Willem Hendrik Tiemens, geboren te Schaarsbergen in 1944. De bron voor het verhaal is de familiecorrespondentie van zijn voorouders: zijn overgrootvader en zijn grootvader waren rentmeester op het landgoed. Tiemens heeft al vele publicaties op zijn naam staan. De rode draad in zijn werk is de oorlogsgeschiedenis van Arnhem en omstreken.

Op 24 november 1894 was het groot feest op kasteel Zypendaal ten noorden van Arnhem. Op die dag namelijk werd de zesentwintigjarige dochter des huizes de bevallige jonkvrouw Alwina in de echt verbonden met de vier jaar oudere Duitse cavalerie-officier Karl Leopold Eugen Graf von der Goltz. Het huwelijk, dat begon als een sprookje, hield bijna vijftig jaar stand. In de tussentijd drukten de gebeurtenissen, die de wereld van die dagen op zijn grondvesten deden schudden, eveneens hun stempel op de echtverbintenis van deze twee markante kinderen van hun tijd. Hun levensverhaal leest dan ook als een boeiend geschiedenisboek.

Van het huwelijksfeest op kasteel Zypendaal was veel werk gemaakt. Onder leiding van de rentmeester, die met zijn kinderrijke gezin in de nabijgelegen woning Gulden Spijker woonde, was tussen de oranjerie en het koetshuis een imposante erepoort gebouwd. In top de bijbelse lijfspreuk van de Brantsens: ORA ET VIGILA, ("bidt en waakt"). Daaronder het profanere "Hulde aan bruid en bruidegom" De graaf poseerde eronder met aan zijn rechterzijde zijn bruid in een smetteloos witte japon, aan zijn linkerzijde een vervaarlijke uitzierende sabel die tot de grond reikte. Op het hoofd droeg hij de typische Ulanen-helm. Het echtpaar Von der Goltz vestigde zich in Potsdam (Berlijn). Hun eerste kind, een meisje met de roepnaam Maia, werd op 1 september 1895 geboren. Op 13 januari 1897 kwam een zoon ter wereld, Wilhelm, zeven jaar later nog gevolgd door een laatste dochter, Elisabeth. Ze zagen alle drie in Berlijn het levenslicht. Baron Brantsen heeft slechts twee van zijn drie kleinkinderen gekend. Hij overleed geheel onverwacht, op 8 november 1899, op de leeftijd van 68 jaar. Zijn stoffelijk overschot werd bijgezet in de grafkelder van de familie Brantsen op de begraafplaats Vrede Oord, nabij het kerkje in Schaarsbergen.

De eerste wereldoorlog

Ofschoon de baronesse ook dikwijls in haar Haagse residentie vertoefde en ook regelmatig reisde, bleef de baronesse na het overlijden van haar echtgenoot op kasteel Zypendaal wonen. Haar dochter Alwina was daar toch minstens eenmaal per jaar met de kinderen te gast, af en toe vergezeld door de graaf. Het moeten vrij zorgeloze jaren voor het gezin zijn geweest, waaraan de Eerste Wereldoorlog abrupt een einde maakte. De graaf werd met zijn Ulanen naar het front in Frankrijk gestuurd en beleefde daar hachelijke momenten. Kort daarop werd jonkheer Wilhelm, zeventien jaar oud nog maar, onder de wapenen geroepen. Van de graaf vernam men slechts hoogst zelden iets. Zijn gezin verkeerde dan ook doorlopend in grote ongerustheid. Een ongerustheid die gedeeld werd door de rentmeester, en die doorklonk in de brieven aan zijn kinderen. In de periode 1914 - 1916 schreef hij onder andere de volgende zinsneden: "Van Graaf v.d. Goltz is sedert 4 augustus j.l. geen bericht ontvangen, zodat de familie in grote zorg en ongerustheid verkeert." "Van Graaf v.d. Goltz kwam vanmorgen nog bericht van 30 september. Hij was nog gezond en was in Frankrijk te Arras. Hij zal ook wel heel wat ellende zien, want er vallen van beide kanten heel wat mensen." "Van Graaf v.d. Goltz kwam het laatste bericht. 10 October een telegram uit Cambiae (Kamerijk) dat hij nog welvarend was. Daar schijnt toen hevig gevochten te zijn, waarbij de Duitsers van Arras naar Cambiae terugtrokken en 12.000 man op het slagveld lieten." "Van Graaf v.d. Goltz en de Jonker hebben wij in lang niet gehoord. De laatste berichten waren van 23 september. Zij zijn beiden aan het Oosterfront."

Het begin van een sprookjeshuwelijk

Naar Nederland

In september 1916 vertoefden de gravin en de beide freules nog op Zypendaal, ofschoon de rentmeester vermoedde dat de oudste dochter, freule Maia, wel spoedig als verpleegster weer terug naar Duitsland zou gaan. "We denken," aldus Tiemens, "dat zij ook eerstdaags verloofd zal zijn. Op 't oogenblik is hier op de Zyp gelogeed ene Baron de Vos van Steenwijk en allen denken wel dat die om de Freule Maia komt. Als dat zo is dan zullen we er wel gauw meer van horen." Drie weken later werd de verloving publiek. In weerwil van de gevaren waaraan de graaf en zijn zoon waren blootgesteld de graaf maakte zelfs mee dat het paard waarop hij zat dodelijk werd getroffen waren zij gezond van lijf en leden op 27 maart 1917 van de partij toen freule Maia in Potsdam in het huwelijk trad met de jonge edelman Mr.

J.A.G. baron de Vos van Steenwijk uit Wijhe. Het einde van de Eerste Wereldoorlog betekende ook het einde van de actieve militaire loopbaan van Generalmajor K.L.E. Graf von der Goltz. De graaf, die inmiddels tot de militaire hofhouding van keizer Wilhelm II behoorde hij was één van diens vleugeladjudanten volgde zijn heer in 1918 naar ons land.

In de volgende editie: van zilveren naar gouden huwelijk.

De lindeboom lijkt het bouwgeweld te overleven.

Het nieuwe Infobulletin komt eraan en dus ga ik weer eens een kijkje nemen bij het Nederlands Watermuseum in aanbouw. Ik loop naar de rand van de bouwput en het verschil met de vorige keer dat ik hier stond, is enorm. Het pand is dicht: het dak zit erop. Door de hevige regenval van afgelopen dagen staat er een laagje water op het beton. Er ligt nog geen grondlaag op het dak. Verder zie ik dat de grote gele hijskraan weg is. Dat zullen de omwonenden wel plezierig vinden.

Aan de rand van het terrein hoor ik druk getimmer. Zo te horen wordt er fanatiek gewerkt. Er zullen wel veel mensen aan het werk zijn, want ik zag ook al veel auto's op de parkeerplaats staan.

Ik ga naar de rentmeesterswoning in de hoop iemand te ontmoeten die mij kan bijpraten over de voortgang in de bouw van het museum. De persoon naar wie ik vraag is afwezig maar onmiddellijk komt er iemand naar mij toe die me, samen met een collega, wel wat wil vertellen. Regelmatig ben ik het kantoor van het Watermuseum onaangekondigd komen binnenvallen en iedere keer valt het me op hoe vriendelijk ik ontvangen word en dat er altijd wel iemand bereid is om informatie te geven.

De reden dat er nog geen laag grond op het dak is aangebracht is, dat er een gat in het dak zit. Dit gat blijft open omdat er grote delen van de permanente tentoonstelling over de wereldproblematiek van water door heen moeten. Deze onderdelen, waaronder een enorme....(geheim), zijn namelijk zó groot, dat ze alleen via het dak naar binnen kunnen. Eind augustus of begin september wordt alles geplaatst en kan het dak gedicht worden. Daarna wordt de grondlaag aangebracht en wordt alles zo veel mogelijk in de oude staat hersteld. Ondergronds stroomt een laag water als het ware over het dak heen. Dit water blijft stromen.

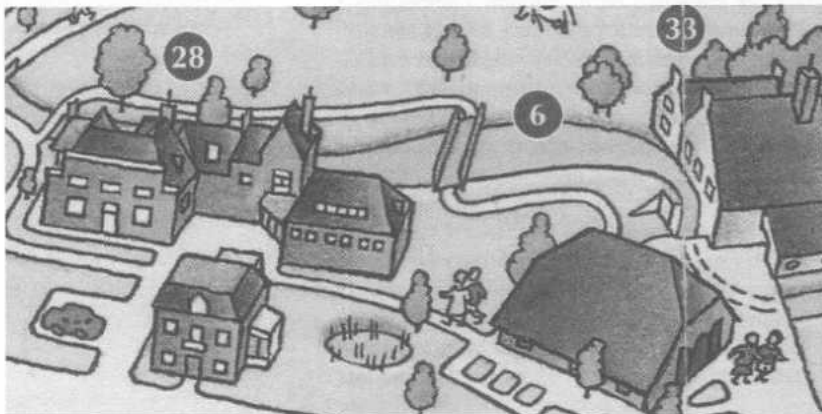
De bouw ligt min of meer op schema. Er is een lichte achterstand, maar deze wordt ingehaald. Wel is het zo, dat de verbouwing van het restaurant meer werk oplevert dan was voorzien.

De horeca komt in het gebouw naast de Begijnmolen, waar vroeger de forellenkwekerij zat en dat in de volksmond 'het aquarium' werd genoemd. De nieuwe naam luidt waarschijnlijk 'Brasserie Nederlands Watermuseum'. De inrichting van de Brasserie verloopt prima. De bezoekersruimten zijn op de benedenverdieping van het pand. Aan de achterkant, de kant van de Sint Jansbeek, wordt een glazen serre aangebouwd. Hierop wordt het terras aangesloten. De serre en het terras zijn niet alleen via de Brasserie te bereiken, maar ook vanuit het park.

Er is een plan om tussen de Watermolen en het Watermuseum een waterspeelplaats te maken. Dit plan is voorgelegd aan onder meer de Vrienden van Sonsbeek en er is een procedure gaande voor de Welstands- en Monumentencommissie. De financiën zijn nog niet helemaal rond. Het eerste plan bleek te duur en is inmiddels bijgesteld.

Hoe staat het eigenlijk met 'de linde'? Overleeft deze boom, welbekend bij de Vrienden, het bouwgeweld? Vooral nog wel. De boom en zijn wortels zijn afgeschermd door hekwerken, die rondom staan. Stel nu dat het hek door bouwlieden opzijgezet wordt, dan komen er onmiddellijk omwonenden in het geweer die erop wijzen, dat dat zeker niet de bedoeling is. De lindeboom wordt door buurtbewoners dus goed in de gaten gehouden.

Annelies Verheij-Reijnen

Watermuseum en watermolen

Heftige strijd om gunst meerkoet-vrouwtje

De meerkoet (*Fulica Atra*) komt in Nederland op veel plaatsen voor. Dus ook in park Sonsbeek, want de meerkoet houdt van ruim water met veel begroeiing. Deze watervogel met z'n zwarte verenpak en witte snavel en voorhoofd leeft bij voorkeur in groepen samen met andere meerkoeten. Hij bouwt zijn nest van riet en waterplanten. Meerkoeten zijn best aardige dieren. Als je ziet hoe zorgzaam ze met hun kroost omgaan. Een meerkoetenjong is eigenlijk niet meer dan een zwart bolletje nestveren, met een rood kaal kopje met pluisveertjes op de kaken. Almaar zoekend en vragend om aandacht van de oudervogels. Zacht piepend dobberen ze op het water, bijgestaan door de oudere kuikens die al uit een eerder broedsel te voorschijn zijn gekomen. Het is een alleraardigst gezicht.

Maar het kan ook anders. Het komt nog al eens voor dat er gevochten wordt en in vele gevallen leidt dat tot bloedige verwondingen. Onlangs heb ik een koppeltje meerkoetmannen zo zien vechten, dat de veren in het rond vlogen. Een voorbijzwemmend waterhoentje begon zich in de strijd te mengen. Ze pikte er op los en kreeg overigens zelf ook een paar ferme pikken te verduren. Maar ze liet zich niet het uit veld (lees: water) slaan.

Meerkoet met z'n opvallende witte snavel en voorhoofd rustig dobberend tussen de waterplanten. Foto: IVN

Meerkoetennest in aanbouw. Foto: IVN

Als een vrouwtje het hof moet worden gemaakt, stijgt het adrenalinepeil. Met een dreigende houding, de kop laag op het water en heftig fluitend wordt geprobeerd de ander meerkoeten te verjagen. Al vechtend 'staan' ze op hun staart in het water en met krabbende poten 'bewerken' ze elkaars borst. De vleugels wijd uit elkaar pikken ze heftig naar hun rivaal. Een enkele keer valt er zelfs wel eens een slachtoffer. Heeft de een de ander overwonnen, dan laat hij dat héél duidelijk merken.

Als de rust op het water is weergekeerd, kan de balts beginnen. Zijn de koppen naar elkaar gekeerd en de vleugels omhoog, dan is het koek en ei en zie je ze al gauw met nestmateriaal slepen. Voor het nest kunnen ze van alles gebruiken wat er rondrijft. Takken klein en groot en waterplanten, maar ook allerlei afval dat ze tegenkomen en wat de mensen 'verloren' hebben. In het nestkuiltje worden vijf tot zeven eitjes gelegd. Zijn de eitjes uitgebroed en kunnen die jongen zich redelijk redden, dan begint de cyclus weer van voren af aan.

Huybert Vroegte

Op safari met de parkbeheerder; nieuws uit park en bos

Het is een grauwe dag in mei, koud en regenachtig. Ik word er bijna chagrijnig van. Maar gelukkig mag ik vandaag voor het Infobulletin weer 'op safari' met Jeroen Glissenaar, de parkbeheerder. Ongetwijfeld heeft hij een aantal interessante nieuwtjes.

Aangekomen bij de grote weide zien wij dat er nieuwe draden zijn gespannen. Ze zijn van plastic, alleen de bovenste zijn van metaaldraad. Eerder werden deze bovenste draden namelijk regelmatig doorgebrand of kapot getrapt door mensen die er overheen wilden klimmen. Nu staat er stroom op. Inmiddels staan de koeien in de wei.

In de grote weide ligt een grote hoop mest. Deze moet blijven liggen in verband met de vogelpest. De mest is alkomstig van een kinderboerderij waar ze ook kippen hielden; het algemene vervoersverbod geldt dus ook voor de mesthoop. Sommige omwonenden zijn niet gelukkig met het uitzicht op de mesthoop. Zij klagen erover en willen nauwelijks aannemen dat die hoop van overheidswege écht niet vervoerd mag worden.

In het park moet regelmatig gemaaid worden. Het park is nu al toe aan haar tweede maaibeurt. Groenvoorziening Presikhaaf is bezig met dit maaien en ook met schoffelrondes. Ze zorgen dat alles er weer netjes uitziet. Het Waterschap is ondertussen bezig met het uit het water halen van bladeren.

Alle restanten van het stormhout en van de dunning zijn eindelijk opgeruimd. Dat een en ander zo lang heeft geduurd, komt doordat Jeroen en aannemer Drielanden een verschillende opvatting hadden over wat opgeruimd is en wat niet. Uiteindelijk heeft de aannemer wat extra werk moeten doen.

De 'grote beuk' met zijn holle takken en de aanwezige kauwtjes, is omgezaagd. De boom, die voor de Witte Villa stond, bleek helemaal rot te zijn. Ondertussen is er een rode beuk bijgeplaatst.

In de Steile Tuin is nieuw plantmateriaal neergezet. Ook zijn er planten verplaatst. Medio mei gaat het 'waterloopje' weer lopen en eind mei of begin juni moeten de fontein weer spuiten. Dit laatste duurt wat langer omdat er een nieuwe set pompen is geïnstalleerd. Langs de Steile Tuin zijn de paden hersteld. Door de hevige regenval van afgelopen periode waren de paden uitgespoeld. Nu zijn er schotten geplaatst waardoor dit uitspoelen voorkomen moet worden.

Er worden ook zwerfvuilrondes gehouden. Alles wordt nog eens doorgelopen, de afvalbakken worden geleegd en de gazons schoongemaakt. Nu het recreatieseizoen weer begonnen is, worden de bakken extra geleegd.

Tegenover restaurant De Boerderij is een grote beuk weggehaald. Dit gebeurde uit voorzorg en veiligheid omdat de boom openscheurde. Dat openscheuren kwam doordat er in de boom, halverwege de stam, een goudvliesbundelzwam zat. Deze zwam, die nog het meest lijkt op een grote goudkleurige champignon, at als het ware alle houtvezels op. Daardoor verdween de stevigheid van het hout. De boom werd eigenlijk enkel nog door 'draadjes' bijeen gehouden.

Langs de Parkweg worden glasvezelkabels aangelegd. Meestal gebeurt dat door graven, maar voor het park werd gekozen voor boren. Met deze laatste methode wordt namelijk geen schade aan het park toegebracht.

Bij De Boerderij is een nieuw bruggetje aangelegd. Tijdens het normale onderhoud bleek dat het oude toe was aan vernieuwing.

Het drijvend podium is opgeknapt. Er liggen nieuwe planken en de rechtop staande delen hebben een nieuwe kleur gekregen die beter past bij de omgeving. Alleen de lampjes moeten nog geïnstalleerd worden.

De rododendron staat prachtig in bloei. Na de bloei worden de niet uitgekomen knoppen, eruit gehaald. Daardoor gaan de planten meer in de breedte groeien, waardoor de groepen eerder dichtgroeien en er niet meer geschoffeld hoeft te worden.

Voor koninginnedag waren er veel festiviteiten in het park georganiseerd. Helaas zijn al deze activiteiten letterlijk en figuurlijk in het water gevallen.

Tot slot heb ik zelf nog een nieuwtje uit het park. Op het moment dat ik dit artikel schrijf, is 'peuren in de poel' tijdelijk gestopt. Het gaat hier om een kinderactiviteit van Bezoekerscentrum de Watermolen waarbij kinderen in de vijver achter het bezoekerscentrum met behulp van een schepnet, vergrootglazen, plastic bakken en een kaart op zoek kunnen gaan naar waterdieren. De reden dat deze activiteit tijdelijk niet kan doorgaan is, dat er een waterhoentje in de vijver aan het broeden is. De verwachting is dat tegen de tijd van verschijnen van het Infobulletin, het waterhoentje klaar is met broeden en dat zij haar kroost in alle rust heeft kunnen opvoeden. Dat betekent dat er weer naar hartelust gepeurd kan worden.

Annelies Verheij-Reijnen

Herinneringen

Onder de rubriek

"Herinneringen" publiceren wij korte teksten gedestilleerd uit "Sonsbeekverhalen" We selecteren die uit toegestuurde geheugen- of dagboekfragmenten die zich afspelen in en rond Sonsbeek. Heeft u ook bijdragen? Stuur die, liefst met foto of illustratie naar de redactie.

(Zomer)

"Het was op een prachtige zondagmorgen in de zomer van 1938. Gekleed in mijn zondagse blauwe matrozenpakje huppelde ik met het door mij van houten plankjes gemaakte bootje onder de arm, de Arnhemse Zypsepoort door richting Sonsbeek. Met veel trots zette ik mijn bootje in de mooie vijver en op mijn knieën zittend duwde ik het bootje met een stok naar de overkant en trok het dan aan een touwtje weer naar mij toe, tien keer, vijftien keer, ik kon er niet genoeg van krijgen. Plotseling gaf een of andere wildebras mij een zetje en plons! Daar lag ik naast mijn bootje in het water te spartelen. Snel werd ik door een paar grote jongens uit het water getrokken en door mijn buurtvriendjes naar huis gebracht. Mijn moeder, midden in de voorbereidingen voor de zondagse maaltijd, was daar helemaal niet blij mee. Snel werd ik in bad gestopt en daarna direct het bed in. Wat had ik er de pest in, op deze mooie zomerdag!"

(G.W.Raaij)

(Zomer)

"Bij de waterval in de grot van Sonsbeek was het altijd een komen en gaan. Als kinderen gingen zo dicht mogelijk langs de waterval en kwamen vaak zo nat als een dweil weer uit de grot tevoorschijn. 's Zomers stond er vaak een fotograaf kiekjes te maken. Aan ons zal hij niet veel verdiend hebben..."

(M.P.Derksen-van Beijeren Bergen en Henegouwen)

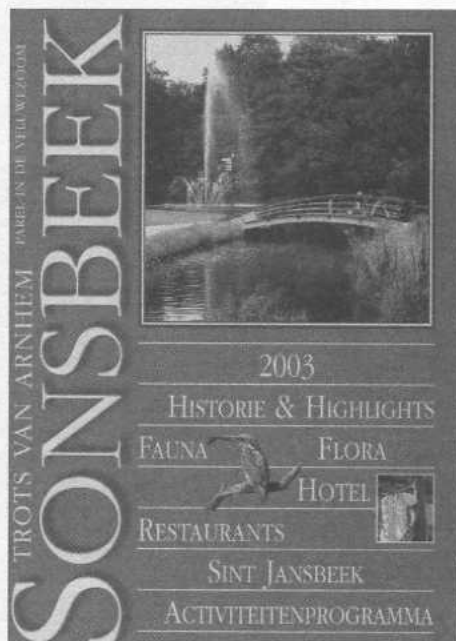
(Zomer)

"In mijn jeugd, midden jaren vijftig, werd op zaterdag- en zondagavond altijd gedanst in de Theeschenkerij, oftevel de Theepit. Reuze gezellig, iedereen kende elkaar en er werd menige basis voor een al dan niet gelukkig huwelijk gelegd. Een welkome aanvulling waren de verpleegsters van het gemeenteziekenhuis, dat er op loopafstand vandaan lag. Tegen tien werd er door de muziek een kwartiertje gepauzeerd. Het was gemakkelijk om te zien dat dan een legioen van verliefde stelletjes het prachtig verlichte park inliep. Natuurlijk brandde er binnen ons groepje ook wel eens een vuurtje. In mijn geval pakte dat een keer verkeerd uit. Ik was met mijn meisje wat achtergebleven, en bracht haar daarna thuis. Daar stond haar vader al bij het tuinhok op z'n dochter te wachten. Ze moest onmiddellijk naar boven en pa er achteraan. Daar stond ik met m'n mond vol tanden. Als jonge ridder had ik haar natuurlijk moeten beschermen, m'n excuses moeten aanbieden, de schuld volledig op me moeten nemen. Ik draaide me echter om en ging met de staart tussen de benen naar huis. Logisch dat ze korte tijd later voor een ander koos. De vriendschap met beiden is gebleven.

(Wil van Omme)

Gidsje Sonsbeek 2003 is uit

Voor de derde keer is het parkgidsje verschenen met de titel: Sonsbeek, trots van Arnhem. Het gidsje van 48 pagina's op zakformaat bevat plattegronden van Sonsbeek en Zypendaal, de evenementenagenda voor het seizoen 2003, informatie over flora en fauna en de gegevens van de diverse instellingen en bedrijven in en rond de parken. Voor dit initiatief van Bezoekerscentrum De Watermolen zijn opnieuw voldoende sponsors gevonden zodat het gidsje gratis wordt verstrekt aan bezoekers van de parken. Het is te krijgen bij Bezoekerscentrum De Watermolen, het VVV, het Gemeentelijk Informatiecentrum, de Bibliotheek en bij de hotels in de stad. Alle leden van Vrienden van Sonsbeek hebben het gidsje begin mei thuisgestuurd gekregen.

Vereniging Vrienden van Sonsbeek

Verslag ledenvergadering op 19 maart 2003

Activiteiten in 2002

De waarnemend voorzitter geeft een overzicht van de activiteiten van het afgelopen kalenderjaar. De trefwoorden zijn: behoud linde naast Rentmeesterswoning (dank aan Edzard Gelderman, dank aan de bestuursrechter), draagvlak scheppen voor restauratie Ijskelder, voorbereiding Vriendendag, doornemen groenonderhoudsplan parken, bewaken parkonderhoud en resultaten ambtelijke werkgroep aanpak knelpunten onderhoud, trots op ledenblad Infobulletin in 2002 maar zorgen over continuïteit redactie, website uit 1998 voldoet nog steeds en onderhoudskosten zijn laag, goede samenwerking met Watermolen, introductie nieuwe parkenwethouder Chris de Ronde, succes bij actie terugkeer koeien Grote Weide, aandacht geclaimd voor de nagedachtenis van de op één na beroemdste Arnhemmer Hendrik Antoon Lorentz, actieve deelname aan gemeentelijke Schouwgroep, akkoord met acties uit evaluatie "Beheersvisie monumentale parken 1994-2004". Kortom: het bestuur demonstreert permanent dat het de Vereniging wat kan schelen hoe de parken er bij staan.

Financiën

Na de positieve verklaring van de kascontrolecommissie bestaande uit Wiebe Uithof en Carla Muntinga dechargeert de ledenvergadering de penningmeester. Wegens succes prolongeert de ledenvergadering de samenstelling van de kascommissie. De begroting is ook akkoord. Op verzoek van de vergadering zegt het bestuur toe zich te buigen over passende bestemmingen voor het opgelopen eigen vermogen van de Vereniging.

Bestuurswisseling.

Vertrekkend bestuurlid Jan Vierdag vertelt over de ambities van het nieuwe bestuur van De Watermolen waarvan hij nu voorzitter is. Speciale dank gaat uit naar Carel Otten. Hij was 3 jaar eindredacteur van het Infobulletin. In die periode zijn vorm en inhoud van het blad sterk vernieuwd. De voorgestelde bestuursbenoemingen zijn akkoord. Bij acclamatie wordt Hendrik Broekhuizen tot voorzitter benoemd.

Na afloop van het formele deel van de vergadering geeft Max Meijer een presentatie over de voorbereiding van SonsbeekX. Een impressie daarvan vindt u hiernaast.

Een object van Sonsbeek9: "De idioot" (Jeroen Eisinga, 2001). Een video met gesproken tekst van de leider van een maiskolvenvolk, vertoond in een houten huisje in een tijdelijk maisveld op de weide voor de Theepit. Locus Focus: de plaats is bepalend voor het kunstwerk. Alleen te bezoeken met toegangskaart. 's Avonds ging het huisje op slot.

Max Meijer over Sonsbeek X

Op 19 maart gaf Max Meijer, directeur van het Museum voor Moderne Kunst Arnhem, een presentatie over de toekomst van de Sonsbeektentoonstellingen. Hij deed dat voor de ledenvergadering van de Vereniging Vrienden van Sonsbeek.

In zijn verhaal schetste hij welke elementen het succes dan wel het falen van de tentoonstellingen tot nu toe hadden bepaald. Door alle negen evenementen op een rijtje te zetten werd onder meer duidelijk dat een rode draad ontbrak. Sommige waren een groot succes, allemaal waren ze anders van inhoud en opzet en met name de laatste Sonsbeektentoonstelling was een tegenvaller. Het pleidooi van Max Meijer was er op gericht de zakelijke kant in een bestaande liefst Arnhemse organisatie in te bedden en vervolgens voor de inhoud per tentoonstelling een artistiek leider van buiten aan te trekken. Ook zouden zijns inziens de tentoonstellingen volgens een vast ritme van bijvoorbeeld eenmaal per vijf jaar moeten plaatsvinden.

Zijn presentatie voor de Vrienden van Sonsbeek was mede bedoeld om te proeven of er draagvlak zou zijn voor een Sonsbeek X. Dat er huiver bestaat om na Sonsbeek 9 verder te gaan was duidelijk voelbaar. En wie is er nu eigenlijk verantwoordelijk voor wat en wie neemt de initiatieven? Er zijn op dit moment meer vragen dan antwoorden en van concrete plannen is al helemaal geen sprake. En dan tot slot de uitkomsten van de peiling in de zaal:

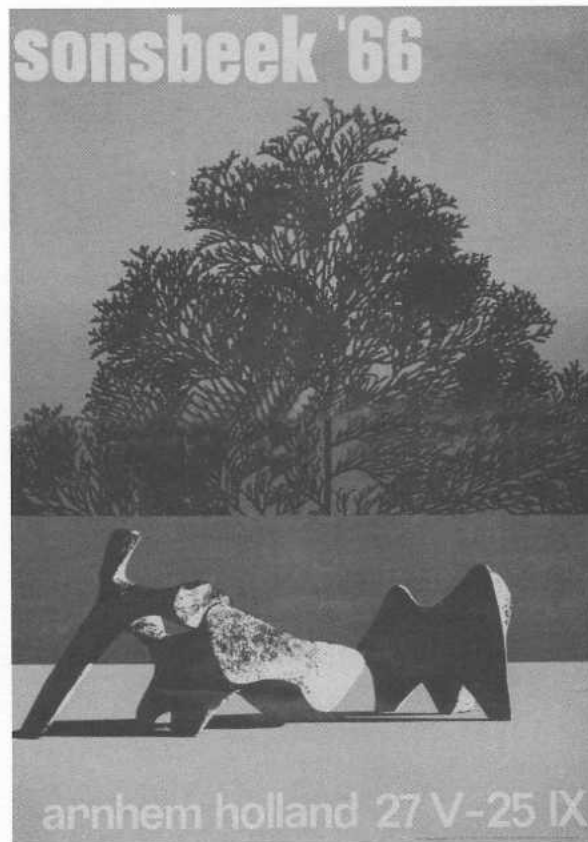
- Een meerderheid vindt de parken een uitgelezen locatie voor dergelijke tentoonstellingen;
- Een meerderheid beaamt dat Sonsbeek 9 vele (teveel) negatieve reacties heeft gehad; Een meerderheid zou willen dat de traditie van de tentoonstellingen wordt voortgezet.

Max Meijer liet merken niet alleen open te staan voor de meningen van de direct betrokkenen

maar deze ook bij de plannenmakerij te willen betrekken. Laten we ons als Vrienden van Sonsbeek aangesproken voelen!

Thea Brouwer

Met dank overgenomen uit 'Wijkcontact', het blad van de Wijkvereniging Burgemeesterskwartier

Sonsbeek5, volgens de nieuwe telling. Dit was de laatste keer dat het nog ging om beelden op sokkels in de buitenlucht. Het park was maandenlang alleen open voor betalende bezoekers. Het tellen van bezoekers was eenduidig en vandalisme kwam niet voor.

Colofon

Het Infobulletin is een uitgave van de Vrienden van Sonsbeek en van Bezoekerscentrum De Watermolen.

Het bulletin verschijnt vier keer per jaar. Het wordt gratis toegezonden aan de leden van de Vereniging Vrienden van Sonsbeek.
ISSN 1567-1054

Redactie:

Jos Diender
Annelies Verheij-Reijnen

Bijdragen:

Willem Hendrik Tiemens
Huybert Vroege
Rozanne van Putten
Thea Brouwer

Eindredactie:

Luuk Broer (wnd)

Opmaak:

Raymond Paulus

Druk:

Presikhaaf, Arnhem

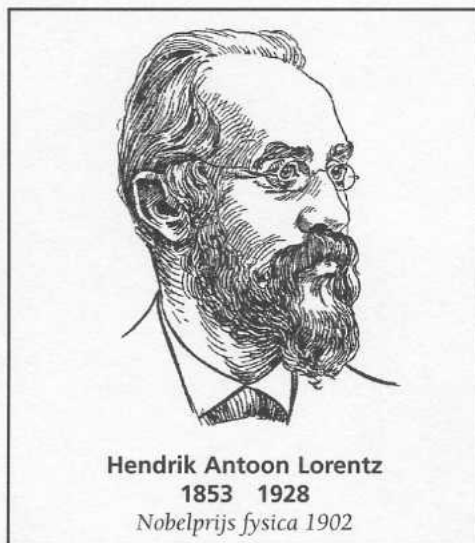
Redactie-adres:

Bezoekerscentrum
De Watermolen,
Zypendaalseweg 24a,
6814CL Arnhem

Lorentz-expositie

Al eerder aangekondigd maar nu vrijwel gereed. Van 11 juli tot 31 augustus 2003 is in Bezoekerscentrum De Watermolen, Zypendaalseweg 24a een expositie te zien over de Arnhemse jaren van Hendrik Antoon Lorentz.

Op 18 juli 1853, 150 jaar geleden werd Lorentz in Arnhem, in een huis aan de Steenstraat geboren. Van 1853 tot 1887 woonde hij in Arnhem. Hij was hier

leerling en daarna leraar aan de net opgericht HBS. 125 Jaar geleden verhuisde Lorentz naar Leiden waar hij als hoogleraar benoemd was in de nieuwe leerstoel theoretische fysica. Vorig jaar was het 100 jaar geleden dat Lorentz de Nobelprijs fysica kreeg. De Vereniging Vrienden van Sonsbeek besteedde toen op de jaarvergadering aandacht aan deze (op één na) beroemdste Arnhemmer. De Watermolen heeft het stokje overgenomen. Er is materiaal over Lorentz verkregen uit het Rijksarchief. De Arnhemse invulling komt uit het Gelders Archief en uit het Gelders Documentatiecentrum – de Gemeente Bibliotheek.

De tentoonstelling wordt officieel geopend op 18 juli. Op die zelfde dag zal ook de onlangs opgerichte Stichting Lorentz Gedenkpenning zich manifesteren.

De Watermolen gaat deze zomer Lorentz-wandelingen organiseren door Arnhem. Lees de krant en de huis-aan-huisbladen.

Retour afzender/adreswijziging
Mogelijk is de adressering niet juist. Wilt u in dat geval zo vriendelijk zijn om hieronder de juiste gegevens in te vullen en het blad 'retour afzender' of deze strook in een enveloppe terug sturen naar Vrienden van Sonsbeek, Zypendaalseweg 24A, 6814 CL Arnhem.
Het correcte adres is:
Naam:
Straat:
Plaats:
postcode:
Reden retourzending:

TPG Post

Port betaald